

Hvis du har billeder, oplysninger eller andet af lokalhistorisk interesse, så henvend dig til:

Lokalhistorisk Samling

Kamillevej 10

2770 Kastrup

Tlf. 32 46 05 45

Åbningstider:

Mandag 16.00 - 20.00

Tirsdag 12.00 - 16.00

Fredag 12.00 - 15.00

Lokalhistorisk Samling har desuden udstillinger på

Kastrupgårdssamlingen

**"Midt på Amager" og
"Kastrup Glas"**

Åbent Tirsdag og søndag

14.00-17.00

Onsdag tillige

19.00-21.00

Plyssen

Amager Strandvej 350:

**Permanente og
skiftende udstillinger**

Åbent Lørdag og søndag

13.00-16.00

MÅNEDSBLADET *Glemmer du*

Religiøse foreninger

Foreninger 2. del

*Forsideillustration:
Luthersk Missionsforenings
søndagsskole i Tømmerup - 1909*

Udstilling

Der bliver i øjeblikket arbejdet på, at etablere en udstilling om **Tårnby Villaby** i anledning af deres **100 års jubilæum**

Udstillingen vil være tilgængelig på Hovedbiblioteket fra onsdag den 9. maj til onsdag den 30. maj

ISSN 1397-5412

Glemmer du er udgivet af: Tårnby Kommune - Lokalhistorisk Samling
Skrevet og redigeret af: Inger Kjær Jansen
Layout: Vicky Bonde

var Logen Prøven Kastrup stiftet 1883, der også senere fik en ungdomsafdeling.

En anden afholdsforening i Kastrup er Blå Kors, der blev stiftet i 1911 af pastor Skat Rørdam. Blå Kors er en kristelig afholdsforening, stiftet i Danmark i 1895.

Der har gennem tiden været vækkelsesbevægelser, men først med grundloven af 1849 kunne de etablere sig legalt, da der hermed blev religionsfrihed i Danmark. Det havde tidligere været forbudt at holde religiøse møder uden præstens medvirken.

Vækkelsesbevægelserne blev delt op i henholdsvis selvstændige trossamfund eller frikirker udenfor folkekirken - og i kirkelige retninger der blev indenfor folkekirken som f.eks. grundtvigianismen og Indre Mission.

Mormoner

I folketællingerne for Tårnby Sogn for 1855 og 1860 var der en hel del svenskere og blandt dem 37 mormoner. De har muligvis været på vej til USA, hvor mormonerne eller "Jesu Kristi Sande Kirke af De Sidste Da-

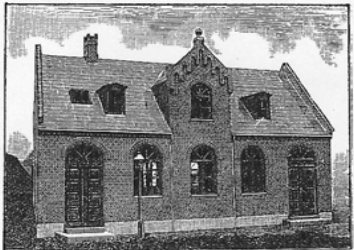
ges Hellige" har sin oprindelse og egentlige centrum i Salt Lake City i Utah.

Her er alverdens kirkebøger blevet affotograferet, da mormonerne mener, at dåb er nødvendig for frelse.

Nulevende mormoner lader sig gendøbe på vegne af afdøde slægtninge, som så til gengæld kan modtage eller forkaste denne stedfortrædende dåb efter eget ønske.

Familien anses for en evig institution og i templet indgås ægteskab for evigt både på egne og afdødes vegne. Derfor er slægtsforskning vigtig for mormonerne og de har da som nævnt, verdens største samling af bl.a. kirkebøger i Salt Lake City, kirkens centrum.

Salemskapellet
(Ny Vestergade, Sundby).

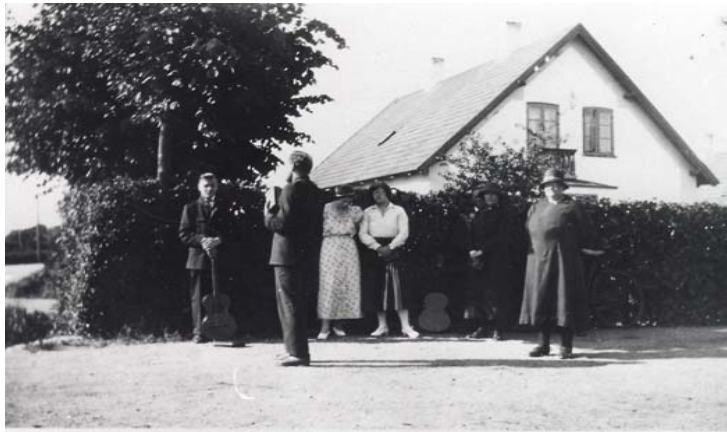
Gvangeliske Møder
afholdes
Mandag, Tirsdag, Onsdag,
Torsdag, Fredag i denne Uge
(fra 21de til 25de ds.)
Hver Aften Kl. 8.

*Baptisternes forsamlingsal
i Islandsgade*

Blandt de omvendte i Danmark var nogle Baptister.

Baptister

Blandt frikirkerne var f.eks. Baptisterne. De var kommet her til landet i 1839, hvor deres praksis med voksendåb bragte dem i direkte modsætning til statskirken.

Frelsens Hær på besøg i Ullerup i 1934

Med navnet baptisme hentydes netop til, at kernen i den Baptistiske bevægelse er voksendåben, et tegn på bevidst tro og hengivelse til Kristus.

I følge folketællingen 1855 for Tårnby sogn var der 4 Baptister på dette tidspunkt. Men en egentlig vækkelsesbevægelse kom først i 1868, hvor 3 mænd besluttede at

oprette en søndagsskole på Tingvej i Sundby. For som der står i bogen "Baptister på Amager" udgivet i 1990 "Det aandelige Liv var kun ringe hos Amagers Befolkning. Der var ingen vækkende Forkyndelse eller Mission endsige Menighed eller Søndagsskole". Men et par få år senere kan en af dem alligevel fortælle "På Ama-

ger blive Forsamlingerne godt besøgte og Fred og Enighed herske iblandt vore søskende".

I 1873 talte søndagsskolen 11-13 børn og kredsen var vokset til 24 Baptister.

To år senere havde Baptisterne fået sin egen sal på Amagerbrogade 93. Det var dog først og fremmest børnene, der deltog aktivt for i

oprettet på initiativ af Kastrup Kirkes daværende præst E. Eil-schou Holm.

I Kastrup har bevægelsen været missionerende og ikke blot som andre steder, der udelukkende har været indsamlingskredse for bidrag til Ydre Mission. Hovedvægten i Kastrup var lagt på møder, hvor man indledte med sang, en kort bøn og en tale, siden samtale over en kop kaffe og til slut en kort andagt.

LYM (Lægsmandsbevægelsen for Ydre Mission) Kastrup eksisterer ikke længere i denne form.

Afholdsbevægelsen

Indre Mission bliver i nutiden ofte kædet sammen med afholdsbevægelsen.

Afholdsbevægelsen havde sine velmagtsdage i Danmark i 1890'erne og de to første årtier af 1900-tallet. Men langt tidligere blev den første afholdsforening stiftet i USA, nemlig i 1826, hvorfra den bredte sig til Europa. Udgangspunktet for den første danske forening i 1843 var da også en amerikansk pjece i oversættelse.

I 1881 blev der dannet en landsorganisation "Danmarks Totalafholdsforening" siden ændret til "Danmarks afholdsforeninger". Hovedformålet var forbud mod alkoholiske drikke og forsøg på at indskrænke udskænkings- og salgssteder for disse drikke.

Omkring 1900 blev der især benyttet en aggressiv agitation mod den enkelte borger i kampen mod spiritusforbruget.

Efter 1900 blev misbruget i højere grad betragtet som et samfundsproblem, og afholdsbevægelsen lagde derfor pres på lovgivningsmagten. Som et resultat heraf gennemførtes i 1907 den første kommunale afstemning om, hvorvidt der skulle gives spiritusbevillinger til de lokale kroer.

Det var dog ikke alene afholdsbevægelsens indsats, der bevirkede at spiritusbeskatningen steg især efter 1917, men denne udvikling bevirkede at spiritusforbruget faldt betydeligt i årene der fulgte.

På Amager var der netop i de første årtier af 1900-tallet mange afholdsforeninger. En af de ældste

blev afsungen 2 Salmer derefter oplæste han Søndagens Tekst og udviklede den på alm. Maade, hvorefter han udviklede den indre Missions Formål.....Det varede 1 Time.

Mødet blev ikke overværet af særlig mange ar-

dede tilbage til faderhuset” og dette skulle ske med hjælp af lægprædikanter. I deres program var rester af det ældre grundtvigianske kristendomssyn og et mere aktivt pietistisk kristendomssyn.

Ydre Mission

En gren af Indre Mission var Ydre

Luthersk Missionsforening i Tømmerup i 1955. Verner Crillesen overrækker flidspræmie til Henri Alex Jensen i studiekredslokalet på Korsvejens Skole

bejdere fra glasværket, men en del fra Kastrup By. Johnsen mente at grunden til, at der ikke var så mange arbejdere til stede, skyldtes dårlig annoncering.

Indre Mission

blev stiftet i 1853 i Ordrup hvis formål bl.a. var at ”vække liv hos dem som sover ..og føre de forvil-

Mission, der blev stiftet i Danmark i 1912. Til deres møder kom især kvinder og her blev der oplæst missionærberetninger, mens kvinderne ivrigt strikkede håndarbejde der kunne sælges og finansiere missionsvirksomheden.

I 1916 blev Lægsmandsbevægelsen for Ydre Mission i Kastrup

1877 gik 40-50 børn i søndagskolen for: ”Paa Amager synes alle Døre lukkede. Kun faa Fremmede indfinde sig i Forsamlingen”.

I 1887 kunne Baptisterne indvi deres eget forsamlingshus ”Salems-kapellet” på Ny Vestergade, nu Islandsgade i Sundby, og i 1891 stiftede man en menighed her.

Senere kom der også vækkelsesmøder og søndagsskoler i Tårnby og Kastrup, men det var dog i Sundby man i 1939 på 100-års dagen for de første danske Baptisters dåb i Danmark, kunne indvi egen kirke, Købnerkirken.

I 1953 havde Baptisterne det hidtil højeste medlemstal på 452.

Udover kirken har Baptisterne oprettet en børnehave og en lejrskole i Søvang samt tilknyttet en spejderbevægelse.

Luthersk Missionsforening

Nye vækkelsesbevægelser opstod i midten af 1800-tallet inspireret fra U S A blandt andet Luthersk Missionsforening, der blev stiftet i København i 1869. Ved dette

stiftelsesmøde deltog folk fra Amager.

En gruppe mænd på Amager var i 1863 blevet vakt ved læsningen af bogen ”Aandens Skatkammer”. Den forkyndte en tro på Jesu liv og død og menneskets syndefald. Bogen udbredtes, og ”Venneflokkken”, som gruppen kaldte sig, mødtes til bøn, sang og læsning af især Luthers skrifter.

I 1869 samledes bl.a. ”Venneflokkken” fra Amager til et møde i Vingårdsstræde, hvor vækkelsesprædikanten Christian Møller, fra ”Bornholms Forening til Evangeliets Fremme”, talte. På Dette møde blev Luthersk Missionsforening stiftet.

Luthersk Missionsforening har sit udspring i de gudelige bevægelser fra 1850erne. De opstod som en protest mod den verdsliggjorte kirke. Foreningen forblev dog indenfor folkekirken.

En af medstifterne af Luthersk Missionsforening var Jan Crillesen, der med sine brødre Ole og Jens deltog i vækkelsesmøder i barndomshjemmet ved Hedegårdsvej.

I 1875 startede Jan Crillesen og hans kone Ane en søndagsskole i hjemmet i Spaniensgade. I slutningen af 1870'erne blev han kaldet som litteraturmissionær, og han gik fra hjem til hjem for at sælge bøger og forkynde. Hans første tur gik til St. Magleby, hvor han besøgte alle gårdene,

Hans bror Jens Crillesen startede en søndagsskole i 1879 i barn-domshjemmet ved Hedegårdsvej. Det fortælles, at der her kom mere end 200 børn. Der opstod ligeledes søndagsskoler i Tårnby og Tømmerup.

Fastelavnsmandag 1905 skete der en ny vækkelse på et møde hos

*Luthersk Missionsforenings Menighedshus i Tømmerup bygget i 1934
foto ca. 1950*

men ingen var interesserede. Bedre gik det dog i Dragør. Jan Crillesen blev senere vækkelsesprædikant.

Jens Crillesen. Det bredte sig og man holdt møder i Sundby Kirke, Stjerne Kroen og Sommerlyst. Luthersk Missionsforening har også afholdt søndagsskoler i

*Luthersk Missionsforenings søndagsskole i Tømmerup 1925.
Luthersk Missionsforening holdt søndagsskole på Tømmerupvej.*

landsbyerne i kommunen. Det var en ugentlig underholdningsmulighed for børnene her. I de første årtier blev disse bl.a. afholdt i Tømmerup skole. I 1923 fik foreningen lov til at benytte skolen på visse betingelser, blandt andet kunne foreningen låne et klasseværelse om søndagen, men til møder midt i ugen skulle gymnastiksalen benyttes. Foreningen skulle selv medbringe bænke og udgifterne til rengøring skulle foreningen selv afholde. Og ikke mindst : søndagsskolen og møderne måtte ikke finde sted i tiden for folkekir-

kens gudstjeneste. I 1934 fik foreningen sit eget missionshus i Skelgårdstræde i Tømmerup, så dermed var disse problemer ovre.

Hvilken vækkelsesbevægelse der i 1880 var kommet til Kastrup vides ikke, men bogholder Anton Johnsen på Kastrup Glasværk fortæller i dette år direktør Duus, at missionen havde fået lov til at holde møde i glasmagersalen. Johnsen referede aftenens forløb til mindste detalje og skrev blandt andet:

Det gik meget ordentligt til. Der